

08.09.2023

Група М-1

Предмет «Економічна теорія та аналіз»

Урок 7-8

Тема: Економічна безпека

Однією із важливих частин сучасної теорії є теорія економічної безпеки. Ряд фундаментальних соціально-економічних закономірностей висуває цей елемент економічної теорії — предмет уваги державного управління — до ряду чинників, що формує системні уявлення про життя суспільства і держави, визначає ефективність їхнього соціально-економічного устрою.

В сучасних умовах фактор безпеки людини і середовища його проживання стає найважливішою характеристикою якості життя і стану економіки, їх управління. Першочергового значення набуває необхідність вивчення ризику для людини і суспільства та засобів їх усунення з боку економічних структур, в тому числі тіньової економіки та економічної злочинності.

Чисельні дані свідчать про те, що руйнівна сила природних, соціально-економічних і техногенних катастроф зростає, а збитки, що завдаються ними суспільству, вимірюються десятками та сотнями мільярдів доларів. Понад 60 % найбільш значних промислових та транспортних аварій в минулому столітті відбулося у світі протягом останніх двох десятиліть. За останні двадцять років у природних та техногенних катастрофах загинуло близько 3 млн чоловік і понад 1 млрд залишилось без притулку. Прямі втрати, пов'язані з техногенними аваріями і хронічними захворюваннями від забруднення навколишнього середовища, становлять 4-6 % ВВП. Цими ж факторами пояснюється 15-25 % випадків передчасної смерті. Майже половина населення України проживає у зоні ризику хімічного ураження. На нашій території розташовано вісім тисяч об'єктів іонізуючого опромінення, 7540 найбільш потенційно небезпечних об'єктів.

Однією з найбільших загроз суспільства є тіньова економіка та економічна злочинність. В Україні обсяги тіньової економічної діяльності сягають 50 % ВВП. У США різні збитки

від економічної злочинності перевищують кілька сотень мільярдів доларів. Тільки річні втрати компаній США від крадіжок з боку своїх службовців перевищують 130 млрд доларів.

В останню чверть XX століття сформувався фундаментальний підхід до проблеми боротьби з наслідками економічних катаклізмів: значно простіше сформувати і забезпечити систему аналізу, моніторингу, профілактики і загальну протидію економічним загрозам (система економічної безпеки), аніж опиратися наслідкам економічних загроз. Це значно вигідніше і ефективніше. Тому систему економічної безпеки можна умовно оцінити як один з найбільш рентабельних видів діяльності суспільства.

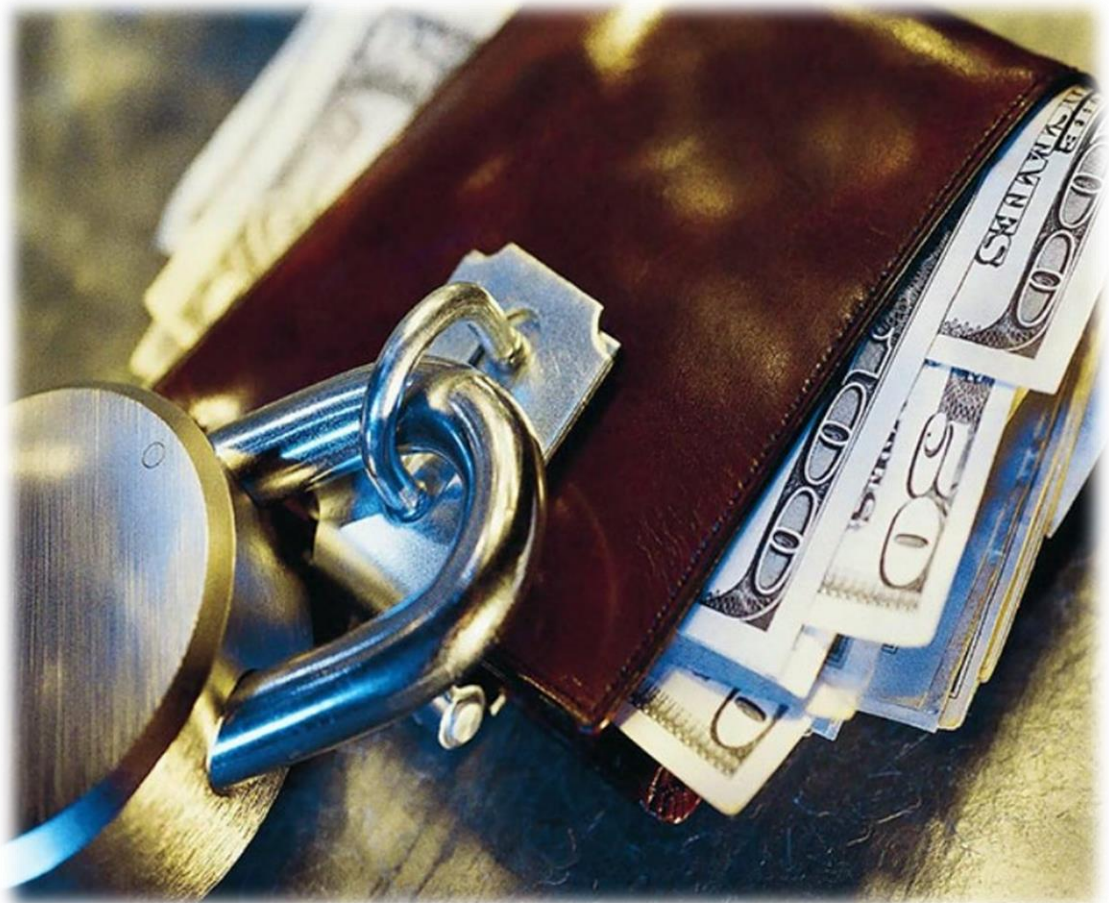
При аналізі економічної безпеки виділяються передусім три важливі складові:

- економічна незалежність, що означає насамперед можливість здійснення державного контролю над національними ресурсами, спроможність використовувати національні конкурентні переваги для забезпечення рівноправної участі у міжнародній торгівлі;
- стійкість і стабільність національної економіки, що передбачає міцність і надійність усіх елементів економічної системи, захист усіх форм власності, створення гарантій для ефективної підприємницької діяльності, стримування дестабілізуючих факторів;
- здатність до саморозвитку і прогресу, тобто спроможність самостійно реалізовувати і захищати національні економічні інтереси, здійснювати постійну модернізацію виробництва, ефективну інвестиційну та інноваційну політику, розвивати інтелектуальний і трудовий потенціал країни.

Політика економічної безпеки визначається на основі певних принципів, які створюють політичну і правову базу для оцінки зовнішніх і внутрішніх загроз формування національних економічних інтересів і стратегії економічної безпеки.

До основних принципів гарантування економічної безпеки України можна віднести:

- верховенство закону при гарантуванні економічної безпеки;
- додержання балансу економічних інтересів особи, сім'ї, суспільства, держави;
- взаємна відповідальність особи, сім'ї, суспільства, держави щодо гарантування економічної безпеки;
- своєчасність і адекватність заходів, пов'язаних із відверненням загроз і захистом національних економічних інтересів;
- пріоритет договірних заходів у вирішенні як внутрішніх, так і зовнішніх конфліктів економічного характеру;
- інтеграція національної економічної безпеки з міжнародною економічною безпекою.

Об'єктами національної економічної безпеки є держава, суспільство, сім'я, окремі громадяни, підприємства, установи, організації та окремі території.

Національні економічні інтереси (НЕІ) невіддільні від історії і традицій українського народу, системи господарювання, менталітету, культурних і духовних цінностей.

В ролі виразника і гаранта захисту НЕІ повинна виступати держава. Однак в Україні досі відсутня реально діюча система захисту НЕІ, не сформовано їх цілісну систему.

Це дає змогу урядовцям різних рівнів виправдовувати будь-які свої дії, запевняючи, що вони цілком відповідають НЕІ. Така ситуація (скільки чиновників — стільки ж і трактувань НЕІ), таїть значну загрозу економічній безпеці України.

Для проведення аналітичної та прогнозної діяльності відповідні державні органи повинні визначати НЕІ, досліджувати їх взаємодію, співвідношення пріоритетності тощо.

Загрозами економічній безпеці України слід вважати явні чи потенційні дії, що ускладнюють або унеможливають реалізацію національних економічних інтересів і створюють небезпеку для соціально-економічної та політичної систем, національних

цінностей, життєзабезпечення нації та окремої особи.

В умовах становлення ринкової економіки, коли держава вже не може директивними методами впливати на суб'єктів господарської діяльності, слід вжити заходів щодо оптимального впливу на процес суспільного відтворення (макроекономічні параметри, галузеві структури виробництва, ціни і грошово-фінансові потоки) для

підтримки економічної безпеки України.

Домашнє завдання:

Законспектувати викладений вище матеріал та письмово дати відповіді на наступні питання:

1. Знайдіть та законспекуйте класифікацію національних економічних інтересів.
2. Класифікація загроз економічній безпеці.

Усі виконані завдання надсилайте на електронну адресу gr.ev@ukr.net з підписом у темі листа «ПБ, № групи та назва навчальної дисципліни».